

УДК 364-78

Баршацька Г.Ю.¹

Жук Є.Г.²

¹ канд. соц. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

² асп. НУ «Запорізька політехніка»

СОЦІАЛЬНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ЯК ТЕХНОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З УЧАСНИКАМИ АТО/ООС

Сучасне українське суспільство переживає період соціальних змін і знаходиться в перехідних, нестабільних умовах, тому особливої актуальності набуває створення ефективної системи соціального захисту учасників

АТО/ООС, впровадження інноваційних механізмів державного управління в політиці соціального забезпечення і соціального обслуговування цієї категорії населення.

Специфіка служби військовослужбовців полягає в необхідності виконання професійних обов'язків в умовах, ускладнених впливом емоційних і фізичних стресових факторів, пов'язаних із бойовими діями, в зв'язку з чим вони можуть бути віднесені до групи ризику розвитку соціально-психологічної дезадаптації. Виконання складних бойових завдань у військовослужбовців, як правило, супроводжується зниженням психологічних резервів організму, призводить до порушень життєдіяльності, несприятливих особистісних змін, які в подальшому негативно позначаються на загальному стані здоров'я, працездатності, стосунках з оточуючими тощо. З огляду на це, нині виникла нагальна потреба в реабілітаційній діяльності, а нові умови ведення бойових дій в умовах гібридної війни вимагають від фахівців соціальних служб швидко реагувати на запити військовослужбовців-учасників бойових дій щодо організації та проведення комплексної соціальної реабілітації. Все це вимагає кардинальних змін в управлінні сферою соціального захисту і соціального обслуговування учасників АТО/ООС, серед яких перспективним напрямком є проектне управління у сфері надання послуг з соціальної реабілітації.

Н.Н. Алаликіна під соціальною реабілітацією розуміє «комплекс психолого-педагогічних, соціальних, соціально-економічних та інших заходів, спрямованих на усунення або компенсацію обмежень життєдіяльності. Це один із напрямів соціальної політики, пов'язаних із відновленням з боку держави функцій захисту соціальних прав і гарантій тих громадян країни, які брали участь у військових конфліктах як всередині країни («гарячі точки»), так і поза нею в складі армії, в якості військових фахівців або радників, а також з відновленням у суспільній свідомості позитивного образу воїна – учасника бойових дій».

Слід також враховувати той факт, що успішна соціальна реабілітація залежить від чинників сімейного благополуччя, так як зміна відносин у сім'ї впливає на ефективність психологічної допомоги, а бажання проявити себе у творчості є однією з форм самореалізації особистості, що компенсує брак розуміння і співчуття у звичайному житті.

Отже, основні завдання соціальної реабілітації спрямовані на:

- оцінку психофізіологічного стану потерпілих, визначення якості та ступеня психоемоційного розладу;
- визначення оптимальних шляхів і методів впливу, спрямованих на відновлення оптимальної працездатності;
- формування оптимальної психологічної реакції на перебіг і наслідки поранення;

- вивчення динаміки психічних порушень у процесі лікування;
- оцінку фізичної, сенсорної та інтелектуальної працездатності, зіставлення їх з номінальними показниками професійної працездатності та відновлення втрачених психічних функцій;
- корекцію психосоматичного статусу методами психотерапевтичних, психофізіологічних і психофармакологічних впливів;
- здійснення професійної реабілітації, а при необхідності – професійної переорієнтації;
- корекцію самосвідомості, самооцінки і самопочуття;
- надання допомоги в підготовці до повторних хірургічних операцій і купірування больових відчуттів [1, с. 158].

Більш ґрунтовне вивчення означеного кола питань дало можливість для констатації того, що проблеми реабілітації військовослужбовців-учасників бойових дій повинні вирішуватися як на державному, так і регіональному (місцевому) рівнях [2, с. 199].

Державний рівень передбачає розробку цільових програм з надання комплексної допомоги військовослужбовцям, представлених на законодавчому рівні (у постановах, указах, законах, наказах, розпорядженнях тощо). Причому всі ці програми і практичні заходи повинні бути довгостроковими і мати пролонгований характер. На державному рівні основними завданнями реабілітації є: формування стратегії комплексної реабілітації, її цілей, завдань, пріоритетних напрямів і механізмів; правове забезпечення процесу реабілітації; фінансування реабілітаційних програм військовослужбовців. Місцеві органи влади мають бути поінформованими про конкретні проблеми військовослужбовців-учасників бойових дій, які проживають на території їхнього підпорядкування, тобто саме вони мають виступати активними суб'єктами соціальної політики у контексті здійснення комплексної реабілітації цієї категорії населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ковальчук О. П. Проектування уявлень про професійне майбутнє у військовослужбовців – учасників антитерористичної операції засобами психологічного супроводу. Психологічні перспективи. Зб. наук. праць Волин. нац. ун-т. ім. Лесі Українки ; Ін-т соц. та політ. психології НАПН України. 2015. Вип. 26. С. 157–167.
2. Попелюшко Р. П. Особливості психологічної реабілітації учасників бойових дій засобами природничої рекреації. Актуальні проблеми психології : зб. наук. пр. Нац. акад. пед. наук України, Ін-т психол. ім. Г.С. Костюка. Київ, 2015. Т. XI: Психологія особистості. Психологічна допомога особистості. Вип. 13. С. 198–207.